

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 1

15. januar 1964

En påtrængende
opgave

Litteratur

»Program Nord«
gennem 10 år

Hårdt slid belønnet
Hvad er en
»samlet fredskovs-
strækning«

85. årg.

Oplag: 18.600

PM 12

GRAVEMASKINEN

- det er den, der kan det hele!

Med PM 12 er De sikret en virkelig moderne og effektiv universalgravemaskine, idet den både kan leveres med slæbeskovel, grab, højdeske, dybdeske og kombineret højde- og dybdeske. PM 12 er let at manøvrere, og larveføddernes bæreevne er så stort, at maskinen kan arbejde selv på ret blød bund. Står De for at skulle købe gravemaskine, gør De klogt i først at se, hvad PM 12 kan præstere.

**FORLANG TILBUD
OG PROSPEKT**

**PEDERSHAAB
MASKINFABRIK A/S**

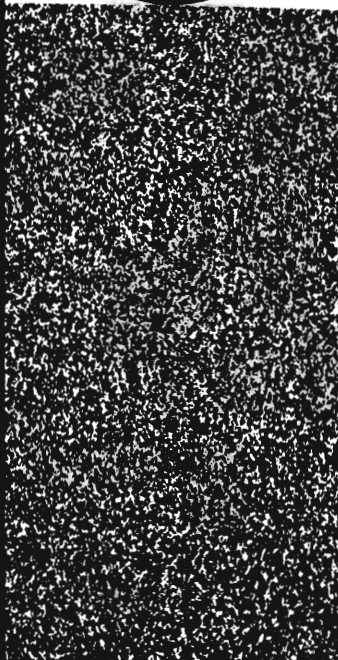

Brønderslev, tlf. (0881) 450
Aalborg, tlf. (081) 2 74 55
Aarhus, tlf. (061) 3 14 00
Kbhv., Herlev, tlf. (01) 94 70 66

SANYL
DRÆNRØR

naturliqvis!

VANDINGSANLÆG

Ønsker De?

- Gennemført kvalitet
- Lette og stærke rør
- De hurtige og robuste koblinger
- Sprinklere der vander jævnt
- Sagkyndig og reel projektering
- Anlæg, hvortil reservedele hurtigt kan skaffes,
- fordi det er dansk arbejde —

henvend Dem
om brochure
og tilbud

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj pr. Fredericia Danmark tlf. (0431) Erritsø 211

Dansk Plantage- forsikringsforening

Det gensidige
forsikringsselskab

tegner forsikring for *gen-
plantningsværdien* for nå-
letræsplantager overalt i
Danmark. — Indskud een
gang for alle 1 kr. pr. ha.

Arlig præmie og maksi-
mumstatning:

50 øre pr. ha	700 kr
75 » » »	1050 »
1 kr » »	1400 «

Vedtægter og indmel-
delsesblanketter ved hen-
vendelse til

FORENINGENS KONTOR
I VIBORG
Telefon 1340

Forsikrings- aktieselskabet National

tegner forsikring for *træ-
masseværdien* i nåletræs-
plantager overalt i Dan-
mark — den nødvendige
supplerende forsikring for
træmassens stadig vokse-
nde værdier

Alle oplysninger fås hos
Nationals hovedagenturer,
samtlige inspektorater el-
ler ved direkte henvæn-
delse til

HOVEDKONTORET,
Forsikringshuset,
Holmens Kanal 22,
KØBENHAVN K.
Telf. nr. C. 7565.

Til alle slags bygninger:

DANSK ETERNIT

Tag- og vægbeklædning

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

Salgskontor:
Kampmannsgade 2 Kbhvn. V
Telefon: Minerva (01 54) *2222

Viborg Papir- Comp.

Papir &
Papirvarer
en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33
Telefon Viborg (0761) 802—803

SKANDIA KALK ^{A/s}

Kontor: Gug, tlf. Sdr. Tranders 147 (081-39600)

Jordbrugskalk fra værkerne i

Batum

Ferslev

Gug

Kaas

Visse

ERIK EMBORG

H. THEUT ^{A/s}

AALBORG
AKVAVIT.

Mod mangelsygdomme —

samgranuleret kali-superfosfat 1:2
PK-gødning 0-5-13 med specialtilsætning

kali-superfosfat 1:2 med kobber (0,4% vandopløseligt Cu)

kali-superfosfat 1:2 med bor (0,3% vandopløseligt B)

kali-superfosfat 1:2 med magnesium

(1:2/vandopløseligt Mg),

hvoraf specielt førstnævnte kommer på tale også til efterårsanvendelse.

Anvender man pr. arealenhed f. eks. 500 kg af en af disse sorter, tilføres jorden henholdsvis:

1,9 kg kobber svarende til 7,5 kg blåsten

1,5 kg bor svarende til 13,6 kg 11% boraks

6,0 kg magnesium svarende til 60 kg magnesiumsulfat (bittersalt).

Den *samgranulerede* form medvirker til sikring af god fordeling af såvel mikro- som makronæringsstoffer.

GØDNING - KOMPAGNIET

HD udgave

RIMAS

„Gold Digger“

Nu i

grøftegraver type 200 H

... med en hel skovfuld af fordele

Ringsted Jernstøberi & Maskinfabrik a-s - Tlf.: (03 615) 1848

Salgsspektører: N. Stadsgaard-Thomsen, Tlf. Yding 7
Gregers Nielsen Tlf. Ringsted 1592

Gottlieb Larsen, Tlf. Haderslev 2 5071
E. Lehn, Tlf. Glumsø 386

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

ved C. M. Christiansen, Århus.

Telefon: Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12

Fabrikation af jordbrugskalk og foderkridtmel

„CIMBRIA“ TØMMER HANDEL

Aktieselskab

AABENRAA

INDHENT TILBUD

Viborg Andels- Svine- slagteri

Vore udsalg bringes i erindring
Telefon (0761) 137 og 779

A/S Skive Grundlagt 1896
Markfrøkontor
Telefon Skive (0751) 91
FRØAVL FRØHANDEL

HOLSTEBRO BETONVARE FABRIK

v/ Anton Madsen
Holstebro Telf. (0741) 3

Alt i betonvarer indenfor
Dansk Ingeniørforenings Normer

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon (0761) 1400 (4 lln.)
Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15
Lørdag: Kl. 9—12
Aftenspedition:
Fredag Kl. 18,30—20

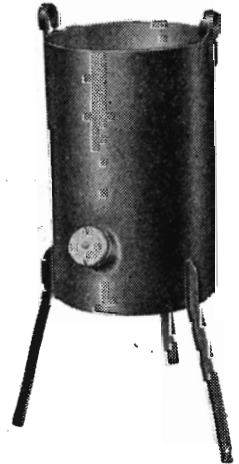
Filialer:
Karup
Flyvestationen Karup
Mammen
Løgstrup

Elementbroer - Jernbetonspunsplanker

Specielle emner efter opgave Alt i betonvarer efter D. S. 400
Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601 - 602 N. Skytte
Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

BILLIGST til udtørring af nybygninger ved vinterbyggeri er

HEDESELSKABETS TRÆKUL

— giver højeste varmeudvikling.
— kulsyreudviklingen sikrer hurtigste pudseafhærdning.
— ovnen er nem at passe og let transportabel.

HEDESELSKABETS TRÆKUL og OVN

kan bestilles hos Deres leverandør i bygningsmateriale eller direkte hos

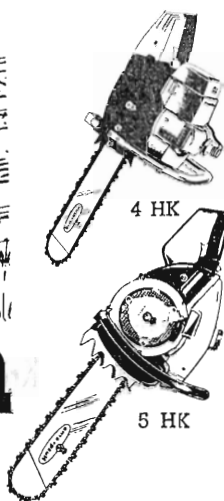

Brande . Tlf. 147 og 547

Ingen kan stå for

Husqvarna

den effektive og lydsvage motorsav.

Husqvarna model 90 5 HK

Effekt kontrolleret ved prøvekørsel.
 Helautomatisk oliepumpe for effektiv smøring.
 Special konstrueret lyddæmper.
 Arbejdsvægt 11,4 kg.
 Kompakt indbygget 5 HK motor.
 Demonstration uden forbindende.
 17" og 21" sværd m. el. uden vendehjul.

5 HK kr. 1950.—

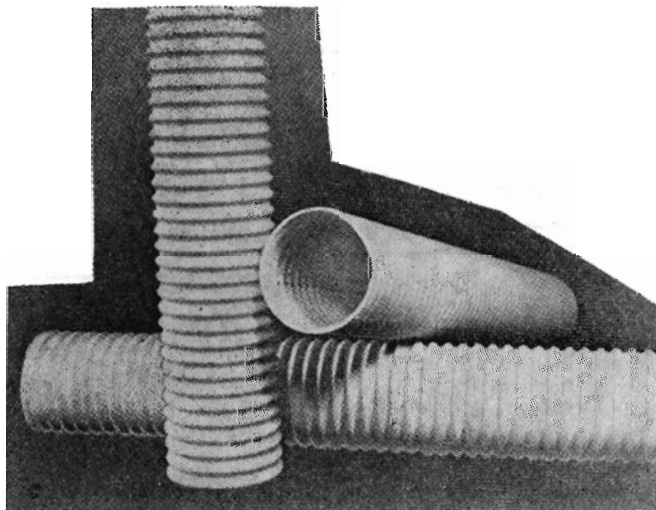
HUSQVARNA

Aaboulevard 35, Kbhvn. V 35 55 06
 Aarhus: Jægersgårdsgade 56,
 tlf. 2 20 04
 Vejle: Henning Hansen, Sønderbro,
 tlf. 5200
 Lille Værløse: S. A V., Bygaden 4,
 tlf. 48 01 57
 Vordingborg Scooter service,
 Algade 18, tlf. 839 x

Husqvarna model 70 4 HK

Let motorsav kun 8,5 kg.
 Speciel konstrueret lyddæmper.
 Kompakt model 4 HK.
 Robust tændingssystem.
 Separat tændspole.
 15" sværd m. el. uden vendehjul.
 Helautomatisk oliepumpe for effektiv smøring.

4 HK kr. 1650.—

S B F

FLEKSIBLE
 DRÆNRØR
 I PVC

A. FEDDERSEN A/s

LYNGAGER 5 . GLOSTRUP . TELF. (01) +96 3517

LØVE GARN

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade

København K

Ingeniør Kristian Thomsens Rejselegat

og

Civilingeniør Jens Parbo's Rejselegat

uddeler i marts måned 1964 i forening et samlet rejsestipendium på indtil 2.000 kr. til en studierejse i kulturteknisk vandbygning.

Stipendiet vil fortrinsvis blive tildelt en civilingeniør, der enten har haft kulturteknisk vandbygning som specialfag til eksamen eller hovedsagelig arbejder med kulturtekniske opgaver. Dog kan stipendiet efter omstændighederne også tildeles andre, der virker på den kulturtekniske vandbygnings område.

Det er stipendiatens ufravigelige pligt at aflægge fyldestgørende beretning om studierejsten efter hjemkomsten.

Ansøgning, bilagt afskrift af eksamensbevis m. v. og indeholdende oplysninger om den påtænkte rejses formål og udstrækning, stiles til legatbestyrelserne og indsendes senest 1. februar 1964 til Hedeselskabets kulturtekniske afdeling, Viborg.

Planter for
HAVE
MARK
og
SKOV

**Brostrøms
PLANTESKOLE**

v/ C. Nielsen

Viborg. Telefon (0761) 42

Hårdføre og veldrevne arter for ethvert formål

Betonvarer og Iso-dæk
Lecablokke og -mursten
Mørtel, sten og grus

A/S MARIUS ØDUM

Randers, telefon (064) 20400

Betonvarer
efter Ingeniørforeningens normer

Dansk Brandforsikringselskab

VERMUND

af 1904 - Gensidigt selskab

Bygninger og løsøre
Virkefelt over hele landet

Hovedkontor:

Banegårdsplads 4, Århus

Drænrør
Mursten
Tagsten
Romadæk

Anebjerg Teglværk Herning Teglværk
Bjødstrup Teglværk I S Højris Teglværk A S
Bøgild Teglværk Lynghøje Teglværk
Feldborg Teglværk Lysbro Teglværk
De forenede Tegl- Paarup Teglværk
værker A/S Vinderslevgaard Teglværk
Gjern Teglværk Visgaard Teglværk

**TEGLVÆRKERNES SALGSKONTOR
SILKEBORG, a. m. b. a** Torvet 14. Tlf. (0681) 1200

**PETERSEN &
PEDERSEN**

VIBORG

Telefon 195 og 1325

Alt i elektricitet

AERCLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 1

15. januar 1964

85. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 60 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktør: H a r. S k o d s h ø j. Redaktionsudvalg: Afdelingschef, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg

Indhold: En påtrængende opgave. — Litteratur. — »Program Nord« gennem 10 år. — Hårdt slid belønnet. — Hvad er en »samlet fredskovsstrækning«.

Forsiden: I november voldte den stærke nedbør store oversvømmelser langs de vestjydske vandløb. Igen brød vandmasserne i *Skjernåen* ude over engene fra det gamle åleje. Her ses vandet strømme over et af de lave sommerdiger vest for hovedlandevejen. Det kan forventes, at det er omtrent sidste gang noget tilsvarende vil ske.

Hedeselskabet bringer hermed selskabets medlemmer, medarbejdere og mange venner og hjælpere landet over de bedste ønsker for det nye år. Samtidig takker vi for det gode arbejde, der er udført i 1963.

A. Olufsen.

*Formand
for bestyrelsen.*

Fr. Heick.

Direktør.

En påtrængende opgave

Skal der her ved årsskiftet peges på en helt nødvendig opgave i det nye år, må det blive at få grundforbedringsloven og landvindingsloven givet en opbygning og et indhold, så tidens krav til hensigtsmæssig afvanding af vore landbrugsarealer kan imødekommes.

Det nedbørsrige efterår har tilfulde vist, at der er langt igen, før vi er færdige med at dræne i Danmark, og de tusinder af hektar god landbrugsjord, der har været oversvømmet langs vandløbene og særlig ved disses udløb mod havet, har understreget, at vi heller ikke tilnærmelsesvis er på højde med kravene til fornuftig vandløbsregulering.

Der var meget store oversvømmelser bl. a. i Ulvedybsområdet nord for Limfjorden, langs Nørreåen mellem Viborg og Randers og ved Skjernåen og Kongeåens nedre løb.

Ved Skjern og Tarm ser man med fortrøstning frem til den dag, da det igangværende landvindingsarbejde skal bringe situationen under kontrol, medens de andre nævnte områder ret trøstesløst præges af uløste problemer. Hvis de kredse, der satte så stærkt ind for at hindre igangsætningen af de store vandløbsreguleringer ved Skjernåen, havde fået held til at standse arbejdet, havde den lokale befolkning sikkert i dag reageret i stærk bitterhed.

Som kontrast til de nævnte områder kan henvises til Bredådalen i Sønderjylland. Her har der under tilsvarende forhold tidligere været omfattende oversvømmelser, men i år gled de store vandmasser i en jævn strøm gennem det regulerede åløb ud i havet.

Grundforbedringsloven og landvindingsloven har været nyttige love, der har givet baggrund for fremskaffelse af varige værdier, samtidig med at beskæftigelsesmæssige hensyn blev tilgodeset. — I den nuværende situation med fuld beskæftigelse må disse to love i deres opbygning og administration i den kommende udformning overvejes at have produktivitetsfremmende sigte. Under grundforbedringsloven må der sikres mulighed for lettelser og eventuelle nødvendige begunstigelser selv med størst mulig indsats af maskinelle hjælpemidler.

I fremtidens koncentrerede konkurrence vil produktivetsproblemet blive dominerende også for landbruget.

Udviklingen i Europa går i retning af, at man afbygger den direkte støtte til landbruget, og samtidig søger man ved offentlig bistand at fremme det enkelte landbrugs konkurrenceevne bl. a. ved at sørge for, at landbrugsarealerne er velafvandede.

Det var et vigtigt skridt, der blev taget herhjemme ifjor ved at lade det offentlige overtage byrden ved vandløbenes vedligeholdelse. Støtte til jordernes grundforbedring vil virke i samme retning. Det er derfor forståeligt, at landbrugets organisationer slutter op om denne opgave, men dette er også nødvendigt for at opnå fornøden tilslutning hertil hos de bevilgende myndigheder.

Fr. Heick.

Litteratur

Landbrugets Driftsøkonomi

Af forstander Johs. Ridder. Indb., 192 s., 45 ill. Pris 19,00 kr.

I forstander Johs. Ridder's nye bog »Landbrugets Driftsøkonomi«, tages produktionsmetoder og driftsformer op til debat, og det understreges, at den produktionshøjde, der kan opnås pr. mand, må være afgørende i fremtiden, men at en høj produktion pr. mand kun kan opnås gennem en øget kapitalindsats.

Der lægges i bogen vægt på en indgående beskrivelse af de tekniske og økonomiske produktionslove, som landbruget — der arbejder med levende organismer i mark og stald — må indstille sig efter. Det fremhæves, hvorledes de forskellige produktionsfaktorerers samvirken danner grundlaget for den hensigtsmæssigste produktionsform. Alt dette underbygges yderligere ved regnskabsmæssige undersøgelser til belysning af kapitalforhold, produktion og økonomi under forskellige forhold. De nationaløkonomiske beregninger, der i stigende omfang indgår i bedømmelsen af landbrugets erhvervsøkonomiske stilling, forklares og uddybes.

Hovedvægten i bogen er dog lagt på at vise, hvorledes man kan kontrollere, om de forskellige produktionsmidler udnyttes tilstrækkelig effektivt, og hvor der er muligheder for at opnå forbedringer. Rationalisering af det bestående produktionsapparat undersøges, og der vises enkle metoder til kalkulation af hensigtsmæssige driftsændringer. Disse afsnit, som illustreres ved mange taleksempler og grafiske fremstillinger, må anses for bogens vigtigste.

Også ejendoms- og besiddelsesforhold, herunder forpagtning, ejendoms-vurdering og køb samt forskellige finansieringsmuligheder, er omtalt.

Bogen er således et værdifuldt hjælpemiddel i den nuværende situation, hvor alt er under forvandling.

S.

PROGRAM NORD

gennem 10 år

For de, der er interesseret i videre oplysninger i tilknytning til hosstående kan sådanne hentes i tidskriftet »Innere Kolonisation«, november 1963, og »Die Wirtschaft Schleswig-Holstein«, (eine arbeitsprogram der landesregierung), Kiel 1963.

1963 markerede afslutningen af en bemærkelsesværdig 10-års periode for gennemførelse af det såkaldte »Program Nord« for egnen mellem Elben og den danske grænse. Planen blev udarbejdet i skitseform og forelagt allerede i 1951, men blev først bragt frem til gennemførelse i 1953, da den tyske rigsregering, den slesvig-holstenske lokalregering og de forskellige amter indenfor området med daværende ministerpræsident *Liübke* som ledende mand, havde dannet et selskab med det formål i samarbejde med alle lokale interesser at gennemføre *alt*, hvad der måtte kræves for at ophjælpe de hidtil slet udviklede landområder indenfor landsdelen. For den, der dengang læste om planerne, virkede det hele noget i retning af en alt for fantastisk og næppe gennemførlig ønskedrøm. Det var landsplanlægning og koordination efter ikke helt almindelig målestok og med et så skyhøjt budget, at der kritisk set udefra måtte næres tvivl om, at planerne kunne føres til bunds og realiseres.

I dag er kritikken og tvivlen forstummet. 10 år efter, at arbejdet toges op, er der nået længere, end de oprindelige planer forudså, og der arbejdes videre med endnu større mål; alt tyder på, at den sidste 10-års periode vil blive lige så rig på opsigtsvækkende resultater som den første.

Til grund for planerne blev det klart udtrykt i sin tid, at der først og fremmest skulle gennemføres en *sanering af landbruget i Slesvig-Holsten*, således at alle interesser skulle koordineres herom. Og ser man på en nu foreliggende oversigt over de indtil udgangen af 1962 nåede resultater taler denne et ganske klart sprog. Det hedder heri, at:

102 *jordfordelinger*, ialt omfattende 124.500 ha er gennemført,
 1800 km kommuneveje er anlagt,
 4000 km grøfter er bragt i orden, rørlagt, nyanlagt eller omlagt,
 8000 ha er særskilt drænet,
 4900 ha al-jorder er dybdepløjet eller grubbet,

Af ovenstående kort vil det ses, at det navnlig er i det nordvestlige hjørne af landsdelen, at jordfordelingsopgaverne er gennemført. Alene i Syd-Tønder amt andrager det 108.000 ha af de fuldførte 124.500 ha.

700 ha er nyopdyrket,
 2800 ha ny skov er tilplantet,
 2000 km nye læhegn er plantet,
 455 enkeltejendomme har fået plantet særlige beskyttelsesanlæg mod vinden,
 880 »nybyggere« har fået ejendomme og heraf er 180 nye egentlige bøndergårde,
 375 nye virksomheder (håndværkere, fabrikker o. l.) er oprettet,
 1250 ældre virksomheder er moderniseret og sat igang igen,
 26 nye tilflugtspladser (mod oversvømmelser) er indrettet på Halligerne,
 560 km nye forbindelsesveje over længere strækninger er anlagt,
 95000 indbyggere har fået sikret ordnet tilførsel af fersk drikkevand (samtidig hermed det samme til 84.000 kreaturer).

Hertil må så føjes, at allerede i 1953 toges det første spadestik til inddigningen *Friederick Vilh. Lübke-kogen*, hvor man nu er nået så

Beskyttelse af nybygget tysk dige langs Vesterhavskysten.

langt, at målet med inddigning af nye koge langs store dele af den frisiske kyst helt ind til den danske grænse omfattende ialt 84.000 ha ikke længere er utopi, men en snart forestående realitet, hvis resultater delvis indhøstedes i 1962, da februar-stormfloden ikke formåede at slå hul på de nye diger. Iøvrigt må man lægge mærke til, hvor stor indsatsen har været i Syd-Tønder amt (Vidå-Bongsielområdet, der går helt ind til Flensborg.

De midler, der hidtil er anvendt andrager 783 mill. DM., altså over 1300 mill. kroner. Det første år anvendtes kun 13,7 mill. DM., men i 1962 213 mill. DM. Beløbene er fordelt med 245 mill. DM. til vandbygningsarbejder (herunder også de nye koge og arbejdet på Halligerne), 182 mill. DM. til jordfordeling, 8,6 mill. DM. til skov- og læplantning, og 125 mill. DM. til vejarbejder, og af restbeløbet er bl. a. 90,3 mill. DM. anvendt til nye landbrug og jordkøb, 16,2 mill. DM. til nye landarbejderboliger, 7,8 mill. DM. til elektrificering af områ-

INDDÆMNING, AFVANDING og OPDYRKNING

I en tid, hvor det produktive landbrugsareal i stor udstrækning inddrages til andre formål, er det af afgørende betydning for produktion og beskæftigelse i landbruget, at alle muligheder for tilvejebringelse af nye arealer udnyttes.

Hedeselskabet yder i denne henseende en indsats af stor samfundsøkonomisk værdi.

Tilførsel af **JORDBRUGSKALK,**
KVÆLSTOF-,
FOSFOR- og
KALIUMGØDNING

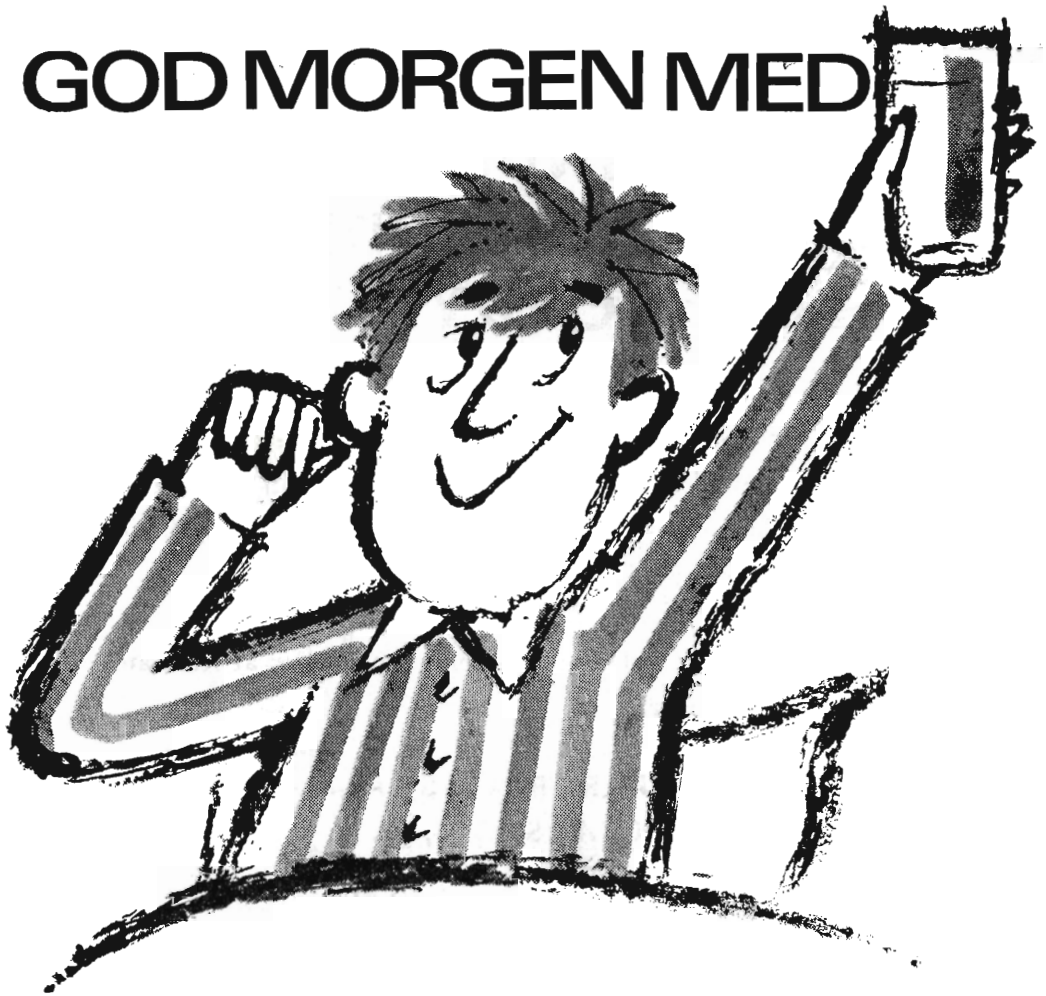
og derefter vedligeholdelse af jordens næringsstofbalance er en afgørende forudsætning for udnyttelse af de opdyrkede arealers potentielle ydeevne.

Gennem mere end 60 år har forbrugerne kunnet anskaffe sig disse driftsmidler gennem landbrugets eget selskab, D. A. G., der er en sammenslutning af mere end 1700 lokalforeninger over hele landet.

Også De skulle blive medlem af en af disse og derved være med til at høste de **prisfordele**, som sammenslutningen har tilvejebragt.

DANSK ANDELS GØDNINGSFORRETNING

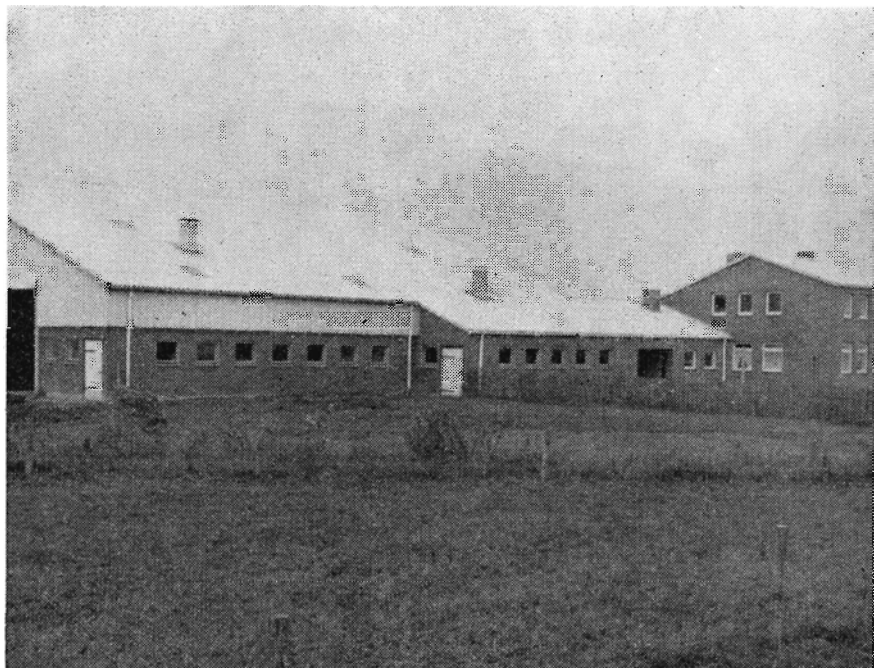
GOD MORGEN MED

MÆLK

Den dejlige, friske mælk er en udtømmelig kilde til sundhed – og indeholder protein, der er uundværligt for både voksne og børn. ✘ En god dag begynder med mælk, og i tilgift får De A-, B-, C- og D-vitaminer

*Indenfor de nye diger er oprettet et stort antal nye landbrug.
De større gårde som denne er søgt rationelt udformet.*

der, hvor det manglede og endelig 100,9 mill. DM. til rentenedsættelser og anlæg af såkaldte »grønne områder«, det vil nærmest svare til rekreatiomsområder, lejrpladser o. l.

Denne oversigt virker ganske overvældende, når man betænker, at hele området omfatter 1,57 mill. ha med et befolkningstal på 2,4 mill. (heri flygtningetilgangen medregnet). Ser man på de offentliggjorte kortplaner for, hvor indsatsen navnlig er koncentreret, er det det nordvestlige hjørne, det indtil nu drejer sig om med udløbere mod syd langs vestkysten. Det er også i disse områder — marsk og geest — hvor arbejdet og en indsats har været hårdest tiltrængt, således som det i indstillingen til forbundsregeringen hed i 1953, »at en afslutning på den nuværende tilstand i Slesvigs nødlidende områder er en særlig påtrængende opgave.« Det bør her nævnes, at Vilh. Lübke, der i 1939 havde erhvervet et 37,5 ha stort landbrug på meget let jord i Augaard, 8 km syd for Flensborg, gang på gang stærkt fremhævede, hvor forsømt på alle områder landsdelen havde været — også efter grænsedragningen i 1920 —, således at al udvikling havde været lammet og på det skammeligste forsømt, bl. a. sammenlignet med, hvad der var sket nord for grænsen i de forløbne år. I tilslutning hertil afviser dr. *Erich Thiessen*, Ekeberg, i 1962, at »Program Nord« har været politisk betonet, og i sammenligning med det danske niveau

*En mindre ejendom opført på nyindvunden marskjord.
I forgrunden afvandingsskanalen.*

kun den livgivende begyndelse til at prøve at nå lige så langt som naboerne på den nordlige side af grænsen.

At det også er lykkedes at vække befolkningen og dets organisationer til direkte medarbejderskab og udnyttelse fuldt ud af den tilbudte hjælp fremgår af, at der f. eks. i 1963, hvor »Program Nord« budgetterede med at investere 241 mill. DM., udenfor dette var budgetteret med anvendelse af 416 mill. DM. Det fremgår dog ikke af de givne oplysninger, om de nævnte 416 mill. er sideordnet som led i de budgetterede arbejder, eller det er videre udbygning af »Program Nord«s tidligere udførte, således bl. a. muliggjorte dræninger og opdyrkninger på de enkelte ejendomme, eller f. eks. kommunale og amtskommunale vejarbejder.

Det kan noteres, at der i hele landsdelen fra og med 1963 ydes et direkte tilskud på 40 % af alle dræningsomkostninger, og at man regner med, at der fra og med 1964 indtil udgangen af 1969 vil blive drænet 68.000 ha (de 40.000 ha indenfor »Program Nord«) til en bruttobekostning på 42 mill. DM.

Skovplantningen er karakteriseret som et af de væsentlige midler til udvikling af landsdelen. Hidtil har der i det nordvestlige hjørne kun været en skovprocent på 3, der gerne skal bringes op til 10. Indtil udgangen af 1962 er der tilplantet ca. 9000 ha af lettere jord,

A/S TROLDHEDE PLADEINDUSTRI bringer hermed fabrikkens mange leverandører rundt i de jyske plantager en tak for samarbejdet i 1963.

Det er hedeplantagernes vækst og trivsel, der har muliggjort udviklingen af den høje kvalitet, der præger de danske

Danatex træfiberplader

OG

Troldtekt træbetonplader

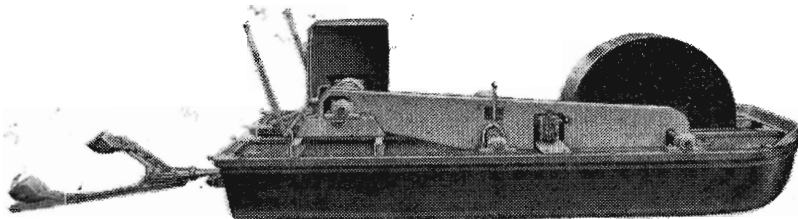
Pladerne fås hos tømmerhandlere

og

forhandlere af bygningsmaterialer

A/S TROLDHEDE PLADEINDUSTRI
TROLDHEDE

Oversvømmelser som følge af tilgroede vandløb kan nu forhindres ved brug af den hosstående afbildede danske slåmaskine, som rationelt afhugger vandplanterne på vandløbsbunden.

Let at transportere. vægt 460 kg, selvsejlende, kan styres og betjenes fra land, robust mekanisk opbygning.

Åsprøvet gennem 10 år ved Hjørring amts vandløbsvæsen og anvendes nu i 10 amter.

Egner sig til vandløb, naturlige eller regulerede, med bundbredden ned til 1 m og vanddybder fra 25 til 150 cm. Skårbredde op til 150 cm.

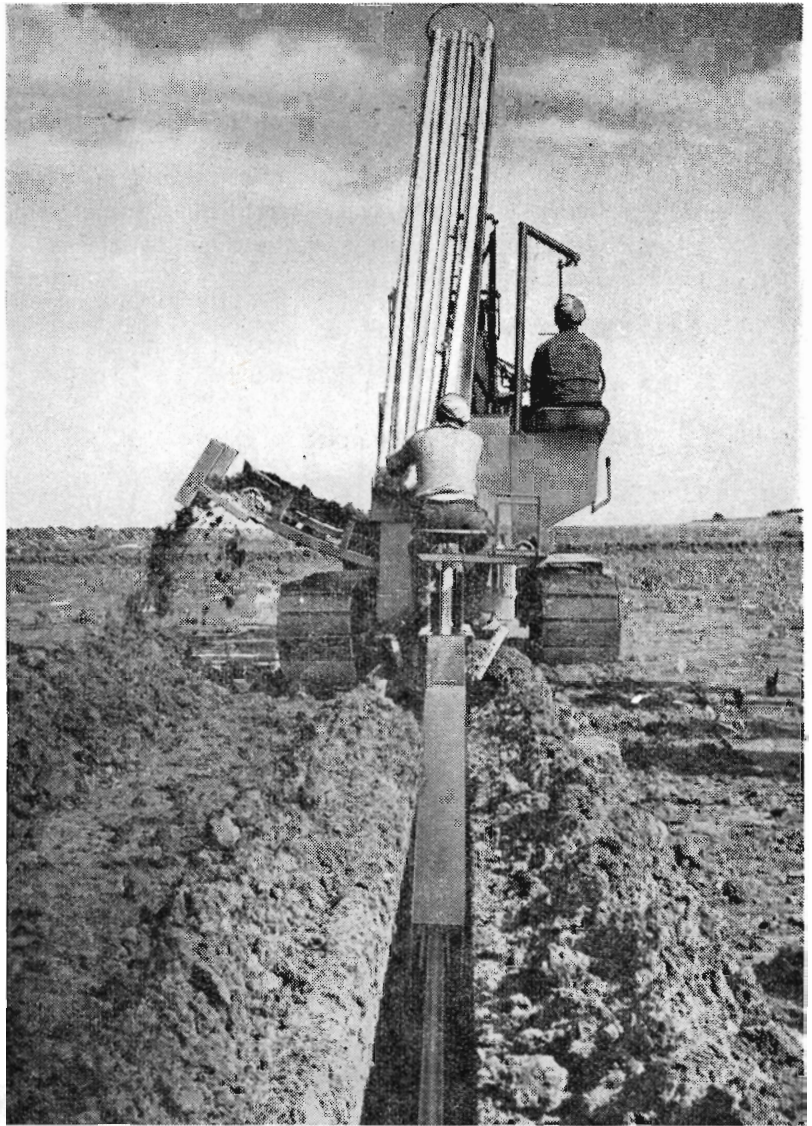
Ved levering til foråret er prisen ca 12.100 kr. incl. oms. og incl. træunderlag til transport, 2 knive til større og mindre bundbredder samt specialværktøj.

Større type med 2 knive og skårbredde 310 cm kan leveres til vandløb med bundbredder fra 3½ m og derover.

FORLANG BROCHURER

W. Brüels Maskinfabrik A/s, Hjørring, Tlf. 11.

WAVIN

WAVIN PVC-drænrør med slidser

- større arbejdsbesparelse
- ingen - eller kun ringe tilsætning
- bedre dræning
- og konkurrencedygtige priser.

er kort sagt de mest iøjnefaldende fordele ved anvendelse af PVC-drænrør.

Bag WAVIN drænrør ligger års forskning, produktion og erfaringer fra praktisk anvendelse. Således er en betydelig del af de store hollandske marskstrækninger - i samråd med det hollandske Hedeselskab - drænet med WAVIN PVC-drænrør med slidser, og på nuværende tidspunkt er de første danske områder blevet drænet med PVC-rør.

Rekvirer specialbrochure og prislister over WAVIN PVC-drænrør.

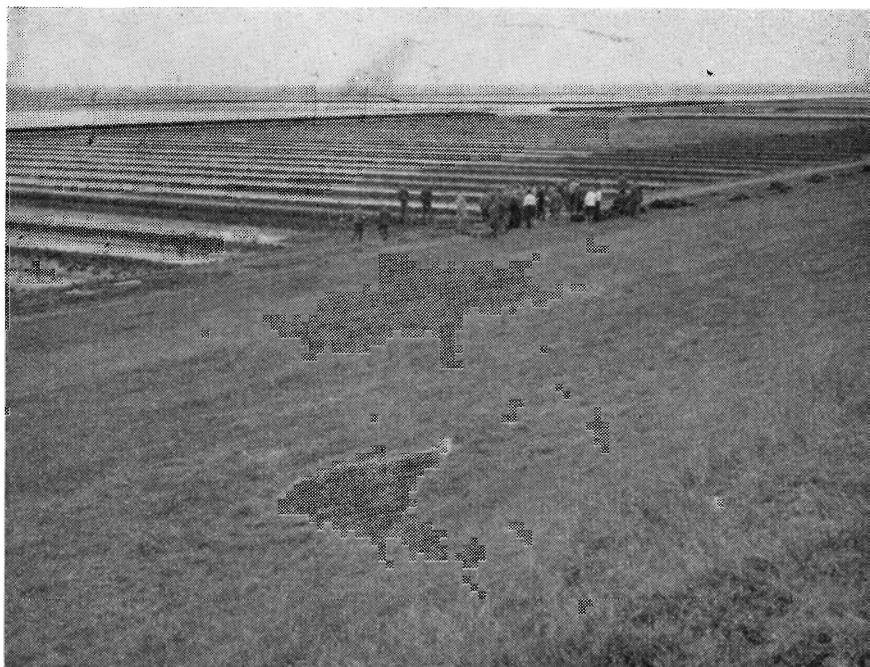

Beskyttelsesforanstaltninger for den nye marsk udenfor et af de tyske diger. Det er arealet langs vandløbet efter at det er gået gennem digets sluser, som man søger sikret mod strømvirkninger.

men det er planlagt at tilplante endnu ca. 25.000 ha. Det siges udtrykkeligt, at størstedelen heraf skal plantes på den mindre gode geestjord, idet det hermed er målet »at opbygge en skovvold, bagved hvilken der kan arbejdes videre med at fremskaffe et skovklima.« Disse planer er også tiltrængt gennemført, idet alene efterkrigstidens overbefolkning i landsdelen og brændselsmangelen medførte total hugst af 17.000 ha skov.

Da »Program Nord«-planen blev fremsat i 1951 var Tysklands finansielle muligheder endnu helt usikre, og landsdelens normale befolkningstal på ca. 1,5 mill. var forøget med ca. 1,2 mill. flygtninge. Godkendelsen af den endeligt udarbejdede plan den 24. februar 1953 i forbundsregeringen overraskede da også ved de vidtrækkende detaljer for rammeudformningen: Jordfordeling, vejanlæg, afvanding og vandløbsreguleringer skulle indledende gennemføres med hensyntagen til det store vandskel midt gennem landet, således at f. eks. vandløbsreguleringerne tog deres udgangspunkt til alle sider fra dette område. De forskellige landøkonomiske organisationer, det offentlige vandbygningsvæsen, kommunernes og amternes vejbygning og kloakering, planer for nybygning af gårde og ombygninger blev

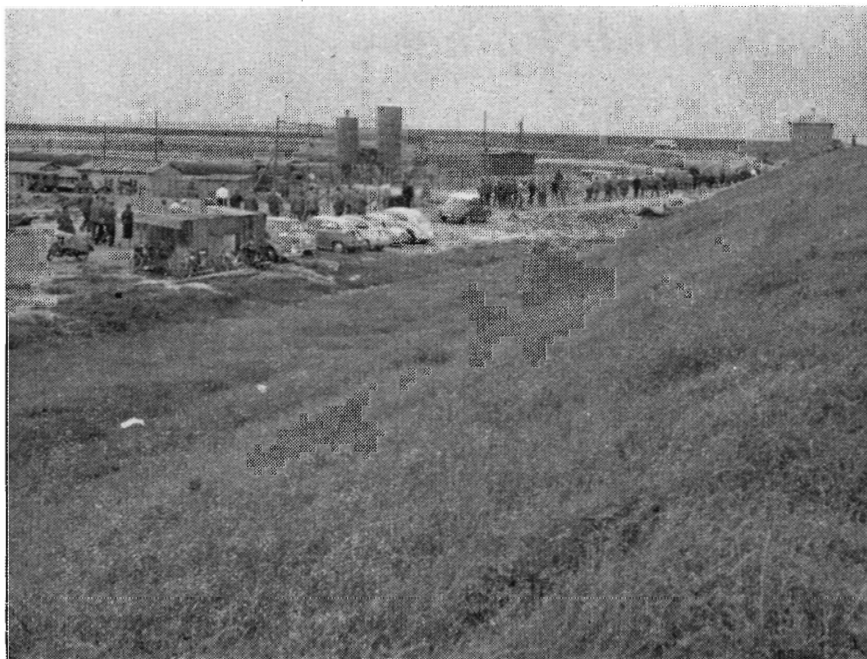

De nye koge langs vestkysten syd for den danske grænse dukker op af vadehavet.

søgt draget ind i et koordineret arbejde, som jo bl. a. også kom til udtryk i samarbejdet med de danske amter om reguleringer langs grænsevandløbet. I naturlig udvikling af planerne er der arbejdet meget målbevidst med ophjælpning af de lokale industrier og placering i området af nye som en indsats mod den tilbagegang i beskæftigede ved landbruget, som siden 1939 har udgjort 40 %. Fællesmarkedsplanerne drøftes positivt, navnlig med henblik på landsdelens direkte tilknytning til Europavejen (Stockholm-Hamburg-Paris), og i konklusion af den kendsgerning, at landsdelene allerede nu sælger mere end 50 % af sin landbrugsproduktion til de øvrige vesttyske forbundsstater.

Iblandt de nu offentliggjorte erfaringer efter 10 års virke, er der grund til at bemærke, at det f. eks. ikke har været muligt at gennemføre et helt så ønskeligt samarbejde om marsk- og kogplanerne, som det havde været håbet. Ansvarer herfor lægges på Institutet i Kiel, der ikke har igangsat det samarbejde, som burde have været udvidet til at bygge på den viden, som nabolandene Frankrig, Holland og Danmark også måtte råde over.

Det har også vist sig, at planlægningens udbygning ofte lokalt stoppede på halvvejen, når man ikke helt og fuldt ud havde finansieringen fastlagt forud. Tilskud, hvor rigelige de end måtte være, var

Byggepladsen ved beskyttelsesdiget ved Bongsiel, fot. 1961.

ikke nok, finansieringsinstitutter måtte være parat med åbning af vidtgående kreditter, som kunne følge kravene op. Det viste sig atter, at f. eks. vandløbsreguleringer, inddigninger o. l. altsammen medførte omfattende følger. Sænkning af grundvandet skabte muligheder for mekanisering, traktorerne og mejetærskere kunne anvendes på jorden, de større afgrøder krævede udvidelse af bygninger o. s. v. Det regionalplanlæggende måtte som en meget væsentlig del af planen også have en fuldt udbygget finansieringsplan, som kunne tåle meget tung belastning. Forbundsregeringen er her kommet ind i billedet og nye finansieringsideer er fra 1962 under udformning. Bl. a. arbejdes der med ideer om en fælleseuropæisk kreditinstitution for grundforbedring i almindelighed.

Det er uortodokse metoder, der på mange måder er taget i brug. Resultaterne lover godt for det fremtidige arbejde.

Har. Skodshøj.

Hårdt slid belønnet

Den 20. december var hele familien og en lille kreds af venner samlet på »Hedegaard«, Myrhøj ved Farsø, i anledning af at den 83-årige *Kristen Kristensen* — gårdens oprindelige ejer inden sønnen i 1948 overtog den — fik overrakt Hedeselskabets sølvbæger af direktør *Fr. Heick*.

Der blev talt mange smukke ord om Kr. Kristensen og hans afdøde hustrus indsats, fra de i 1909 fik udstykket 70 td. land af hans fødegårds jord vest for landevejen til de efter gennemført opdyrkning var nået frem til gode kår. Landboforeningens formand *N. Krebs Hansen*, Gøttrupgaard, og lærer *Sivertsen*, Strandby, mindedes den tid, da alle syntes det var synd for »Kræn Wollesen«, at han og hans unge kone skulle anbringes på en så fattig hedelod, hvor de hverken kunne leve eller dø, men det smukkeste vidnesbyrd gav de to sønner dog deres far og mor, da de fortalte om de unge år i hjemmet, hvor smalhans nok ofte havde haft til huse, men hvor der alligevel aldrig havde manglet det nødvendige. Det skete, at bedstemoder kom over fra den anden side landevejen med en »nybagt kåge« under forklædet, og det skete i tørre år, at der ikke var føde til dyrene, alligevel — alt havde formet sig til det gode. Nok havde moderen måttet slide med at køre studene i marken, når heden vendtes eller være med til at sprede mergelen — men alt havde givet rige minder.

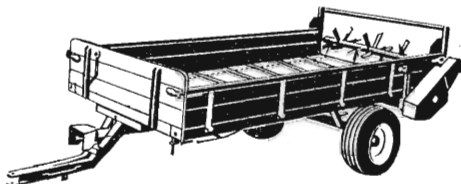
DET ER GODT AT VÆRE KØRENDE... MEN
DET ER BEDRE AT VÆRE SOLUS-KØRENDE

SOLUS

KOMBI VOGN

— et moderne middel til rationel drift!

SOLUS-KOMBI er læsset med fordele, når den kører ind i Deres gård. Den er nemlig mere end blot en vogn - den er en hel maskinpark, som De kan bruge til utallige formål — !

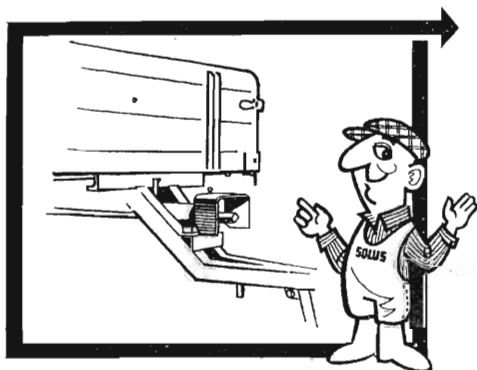
- Staldgødningsspredning
 - Spredning af mergel og pulverkalk m. m.
 - Hjemkørsel og aflæsning af ensilage
 - Roekørsel med automatisk aflæsning
 - Høstkørsel og kørsel af korn fra mejetærsker
- og mange andre formål.

SOLUS-KOMBI kan — uden brug af værktøj — hurtigt ommonteres fra det ene formål til det andet.

SOLUS-KOMBI er robust og kvalitetssikker og alligevel handy at manøvrere. Begge sider og bagsmæk kan slås ned — en af de store fordele.

Spredetromlen trækkes af præcisions rullekæde. En indlysende fordel, som kun SOLUS KOMBI har.

SOLUS-KOMBI's kraftoverføring er med $1\frac{3}{8}$ " standard manganot, som på traktorens kraftudtag, og den med maskinen leverede mellemkobling er med lynlås i begge ender, hvilket sikrer en hurtig og solid montage eller omstilling.

H.SØNDERBY & CO. TARM · TLF. (0724) 333

AFVANDINGSPUMPER

KLOAKPUMPER

3 stk. 1000 mm propellerpumper
hver med en kapacitet af 1600 liter/sekund

MYHRWOLD & RASMUSSEN A/S

Kobbelvænget 74 – København BRH

Tlf. BE 8511

Telegramadr.: MYRAS

Kr. Kristensen havde fået de 70 tdr. land for godt 5000 kr., kun godt 14 tdr. land var opdyrket. I landboforeningens indstilling til hædring med sølvbægeret hedder det om udviklingen:

Ved hjælp af en opsparat kapital på 1500—2000 kr. og et mindre lån i Farsø Sparekasse opførtes bygninger på arealet. Der opførtes stuehus og staldbygning med plads til 12 kreaturer samt en mindre lade. Stuehuset tækkedes med cementtagsten og udhusene med strå.

I 1913 blev Kristen Kristensen gift med Christine Lund, datter af gårdejer Søren Lund, Sønderlade.

I de følgende år tog begge ihærdigt fat på *opdyrkning af heden*. Trækkraften var i begyndelsen en ko og en stud, og en del af arealet er pløjet med stude — senere blev trækkraften heste. Der pløjedes i de første år 2—4 tdr. land om året. I de første mange år, indtil mergelbanen fra Hestbæk kom, tilførtes den opløjede hede mager mergel, som man gravede op på ejendommen i de såkaldte mergelbrønde. Mergelen blev ved udkørslen afsat i roger på marken, og det var køns arbejde at sprede disse.

De første år var de to ene om arbejdet, hvorefter de fik en yngre karl til hjælp. Med mergelbanen fik man 100 favn mergel, og der kom nu rigtig gang i opdyrkningsarbejdet. Omkring 1945 pløjedes de sidste 10 tdr. land *hede*. Opdyrkningen af gårdens hedeareal strakte sig således over ca. 35 år, men da var også ca. 50 tdr. land *hede forvandet til dyrkbar jord*. Ca. 10 tdr. land af det opdyrkede areal er drænet og henligger i dag som god græsningsjord. 4 tdr. land af den dårligste hede er beplantet, og der er plantet hegn rundt om en del af marken samt i skellene mellem de markskifter, hvor jorden var værst til at blæse væk.

Om de første år fortæller Kristensen, at der væsentlig dyrkedes havre, rug, spergel og en del turnips samt lidt kålroer og kartofler. Kornet blev høstet med le, senere fik man slåmaskine med aflæggeapparat og endelig selvbinder. I begyndelsen tærskedes kornet med plejl senere med håndtærskemaskine, hvorefter vindmøllen i en lang årrække var trækkraft for tærskemaskinen.

I de første år var midlerne små, Kristensen fortæller således, at når man skulle flytte kartoflerne, måtte man skrabe dem op i en kurv eller en spand, fordi man ikke havde råd til at købe en kartoffelgreb.

Bygningerne blev senere udvidet, så der blev plads til 24 kreaturer, flere svin, heste og høns, og der blev plads til tørv, vogne og maskiner. Endvidere blev der indrettet møddingsplads og bygget ajlebeholder, ligesom laden blev udvidet.

Ved sønnens overtagelse af gården i 1948 var således 50 tdr. land hede opdyrket, avlsbygningerne delvis fornyede og jorden veldrevet. Besætningen var på 12 malkekøer med tilsvarende opdræt, 6 heste

og en alm. svinebesætning. Gården var på dette tidspunkt praktisk taget gældfri.

I ægteskabet har der været tre sønner og en datter. Den ene søn er død som 18-årig og hustruen er død i 1945.

Kristen Kristensen og hans hustru har udført et slidsomt og stort arbejde med hedens opdyrkning og opnået et godt resultat af deres arbejde.

— — —

Asta og Martin Gaardlund,

»Lundholm«, Hulsig, Raabjerg sogn, fik efter indstilling af »Hedebrugget« for en tid siden tildelt Hedeselskabets hædrende sølvbæger for opdyrkning. Overrækkelsen foretoges af direktør *Fr. Heick* ved en smuk højtidelighed i hjemmet.

Martin Gaardlund er født 1915 og havde fra 14 til 20 års alderen forskellige pladser som karl på landet, derefter var han elev på højskole. Efter 4 års arbejde som kontrolassistent, overtog Martin Gaardlund i 1942 ejendommen i Hulsig — en udpræget klitejendom, hvis mark går helt til havet. Ved overtagelsen var kun ca. 7 ha under plov, resten lå som hede, tørvegrave, klitter og plantning. Købesummen var 22.000 kr., M. Gaardlunds startkapital var 11.000 kr.

Snarest efter overtagelsen blev der taget fat på opdyrkningsarbejdet. Landbrugsarealet er nu vokset til 32 ha ved opdyrkning og mergling eller kalkning af hede og gamle tørvegrave. I forbindelse med opdyrkingen er plantet mange km læhegn, hvorved marken er inddelt i passende felter. Læhegnene holdes fint i orden, og der plantes fortsat i forbindelse med nyopdyrkingen.

Bygningerne var ved overtagelsen ældre. Siden overtagelsen er i 1950 opført ny kostald, lade, siloer og ajlebeholder, 1956 opførtes maskinhus og stuehuset moderniseredes. Agermarken, der ved overtagelsen var ca. 7 ha er ved opdyrkingen forøget til ca. 32 ha.

Ved overtagelsen avledes ca. 80 tdr. korn, 175 tdr. kartofler og 12 læs hø. Nu er avlen, foruden roer på ca. 4 tdr. land, ca. 6—700 tdr. korn, 2200 tdr. kartofler og 40 læs hø. Martin Gaardlund avler mange tidlige kartofler, jordbær og gulerødder, der afsættes i Skagen. Besætningen, der ved overtagelsen bestod af 2 russerheste, 2 malkekøer, er nu 12 malkekøer, 5 kvier, 9 ungdreuer og ca. 70 svin.

Ejendomsskyldværdien var ved overtagelsen i 1942 9.500 kr., nu er den 76.600 kr.

Gælden på ejendommen, der ved overtagelsen var 11.000 kr., er nu 21.000 kr.

Asta og Martin Gaardlund er dygtige og stræbsomme mennesker, der indtil i dag har udført en enestående indsats, hedder det i indstillingen.

Arbejdet i Skjernådal

Det 45 m brede nyregulerede åleje omgivet af nye, men endnu uregulerede diger et par km øst for hovedlandevejen.

Banketten bliver 4 m bred og digets kronebredde 3 m.

^A/_S STÜRUP & PROSCH-JENSEN
KØBENHAVN OG FREDERICIA

STATSANSTALTEN FOR LIVSFORSIKRING
ÆLDST STØRST

JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

Faxe - Holtug - Hadsund - Svendstrup J.

Aktieselskabet

FAXE KALKBRUD

Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholms Kanal 16 København K Telefon Minerva 7500

KARTOFFELMELCENTRALEN

A. m. b. A.

Andels-Kartoffelmelfabriken »Djursland«
Andels-Kartoffelmelfabriken »Midtjylland«
Andels-Kartoffelmelfabriken »Vendsyssel«
Grimstrup Andels-Kartoffelmelfabrik
Karup Kartoffelmelfabrik, A. m. b. A.
Andels-Kartoffelmelfabriken »Sønderjylland«
Videbæk Kartoffelmelfabrik, A. m. b. A.

CREDITKASSEN FOR LANDEJENDOMME I ØSTIFTERNE (Landcreditkassen)

Laan mod 1. Prioritet i Landbrug, Skov- og Havebrug
samt Grundforbedringslaan

Anker Heegaardsgade 4, København V.

FORLANG
"ODIN"
ØL
FINESTE KVALITETER

Hvad er en „samlet fredskovsstrækning”

Af sekretær i landbrugsministeriet H. WULFF

De senere års øgede udstykningsaktivitet berører også landets fredskove. Som oftest søges fredskovspligten ophævet i forbindelse med udstykningen, fordi skovgrunden agtes indtaget til anden anvendelse end skovdrift, navnlig til bebyggelse, men der forekommer også eksempler på, at der ikke tilsigtes noget indgreb i skoven ved udstykningen: En landmand ønsker at købe et areal af naboejendommen med en mindre skovstrækning, som han ikke vil rydde, fordi det ikke betaler sig at opdyrke skovgrunden. En bybo finder det tiltalende at eje et lille areal med skovbevoksning, idet han har mulighed for at opføre et sommerhus uden for skoven eller kun vil benytte arealet til camping eller lign.

I skovbruget ser man med betænkelighed på udstykning af skovene, fordi større skovbrug i almindelighed drives bedst, medens små skove vanskeligere kan lønne ejerens indsats og fange hans interesse og derfor er mere udsatte for misrøgt. Ved udstykning af et sammenhængende skovareal mellem flere ejere kan skoven desuden lide skade ved, at ejerne driver deres parceller uafhængigt af hinanden, selv om de ikke gør sig skyldige i forhugning eller vanrøgt af deres skovparter. I vore dage er der ofte tale om, at skovstykker ønskes udstykket til købere fra byerne, der er mere interesseret i at få et tiltalende opholdsareal end i skovdrift.

Lovgivningen indeholder derfor bestemmelser, der begrænser adgangen til at udstykke skove. I lensafløsningen af 4. oktober 1919 § 5 findes således regler om deling af skovene under de tidligere majorater, men den vigtigste og hyppigst anvendte bestemmelse er udstykningslovens § 3, stk. 1, hvorefter »samlede fredskovsstrækninger« ikke ved udstykning må deles i mindre lodder end 50 ha geometrisk mål. Yderligere udstykning kan dog tillades, når særlige omstændigheder efter landbrugsministeriets skøn taler derfor. Bestemmelsen finder også anvendelse ved omdeling og skelforandring, lovens § 18.

Afgørelsen af, om en skov er en »samlet fredskovsstrækning« er ifølge lovens § 3, stk. 2, henlagt til landbrugsministeriet, og spørgsmålet kan i almindelighed ikke indbringes for domstolene. (Illum: Dansk Tingsret I, 1952, side 70). I det følgende skal der redegøres for, hvad der forstås ved dette udtryk.

Der skal for det første være tale om et areal, der er undergivet fredskovspligt i medfør af bestemmelserne i lov nr. 164 af 11. maj

1935 om skove. Det er i denne forbindelse uden betydning, om arealet er helt eller delvis ubevokset som følge af ejerens forsømmelighed, eller fordi ejeren har fået tilladelse fra landbrugsministeriet til ikke at holde skov på arealet. En samlet fredskovsstrækning omfatter foruden selve fredskoven også de til denne hørende enge, markjorder, grusgrave og tjenestejorder. Disse arealer kan ifølge skovlovens § 6, sidste stk., holdes ubevoksede, så længe de bevares i den hidtidige tilstand, men de omfattes dog af fredskovsplikten og hører naturligt med til fredskovsområdet. Et fredskovspligtigt tjenestested kan således ikke ved udstykning adskilles fra skoven eller deles uden særlig tilladelse.

I denne forbindelse skal nævnes, at det jævnlige forekommer, at deklARATIONER på de ved Hedeselskabets medvirken oprettede plantager omfatter ubevoksede arealer, fordi plantagerne oprindeligt blev udlagt med et større areal, end ejerne senere fik tilplantet. De ubevoksede arealer er i almindelighed ikke undergivet fredskovspligt, fordi tilplantning (med statstilskud) ifølge plantagedeclarationerne er en forudsætning for fredskovspligtens indtræden. Arealerne er følgelig ikke dele af en samlet fredskovsstrækning og kan frit frastykkes det øvrige plantageområde. (Fra plantager, der oprettes i fremtiden, vil de ubevoksede arealer dog ikke kunne frastykkes uden særlig tilladelse fra landbrugsministeriet, men dette beror på en nylig foretagen ændring af deklARATIONsformularerne og har intet med udstykningslovens § 3 at gøre).

Man kan ikke uden videre gå ud fra, at fredskovsarealer, der ligger på samme faste ejendom, altid udgør en »samlet fredskovsstrækning«. Dette er ved flere lejligheder fastslået af landbrugsministeriet og fremgår også af forhistorien til udstykningslovens § 3.

Det ældste forbud mod udstykning af skove indeholdtes i § 6 i udstykningsforordningen af 3. december 1819. Administrationen var oprindeligt i tvivl om, hvorvidt denne bestemmelse kun forbød udstykning af sammenhængende skovarealer, eller om den også var til hinder for adskillelse af isoleret beliggende skovlodder. Selv om man efterhånden fik den opfattelse, at adskillelse af spredte skovarealer også omfattedes af bestemmelsen (jfr. indenrigsministeriets skrivelse af 25. maj 1852, E. Mørup, Samling af cirkulærer 1880, side 183), kom man ind på i et vist omfang at tillade sådan adskillelse, og denne praksis besluttede man at lovfæste ved udstykningsloven af 11. maj 1897, § 2, stk. 6, der indskrænkede udstykningsforbudet til kun at gælde »samlede fredskovsstrækninger«. Lovændringen anbefaledes i 2 betænkninger afgivet af henholdsvis Landbokommissionen af 1894 og Dansk Skovforening.

Lovmotiverne viser således, at man ved en »samlet fredskovs-

strækning« har tænkt på sammenhængende fredskovsarealer til forskel fra isoleret beliggende fredskovsarealer, der frit skal kunne adskilles ved udstykning (Skovlovkommissionens betænkning af 1929, Rigdagstidende 1896—97, Tillæg A, spalte 2676—77, 2713—16, 2729—30, 2835—36).

Grænsen mellem sammenhængende skovarealer og isoleret beliggende skovstykker er dog ikke skarp. Et skovareal kan være en samlet fredskovsstrækning, selv om det er delt af mindre ikke-fredskovspligtige arealer, f. eks. vandløb med tilhørende engdrag, en offentlig vej, hvorpå fredskovspligten er ophævet i forbindelse med vejanlægget, eller agerjorder. Dette forudsattes ved udarbejdelsen af udstykningsloven af 1897 og fremgår af Den danske Landinspektørforenings vejledning af maj 1962 (side 31), der er udarbejdet efter forhandling med landbrugsministeriet. Spørgsmålet er herefter, hvor stor afstand, der kan være mellem de enkelte skovlodder, uden at disse mister karakter af en samlet fredskovsstrækning. I Dansk Skovforenings betænkning foresloges, at afstanden højst måtte udgøre 400 alen (251 m), men fra regeringens side fandt man det dog ikke praktisk at foreskrive en bestemt afstandsregel som eneste kriterium for, om flere skovarealer udgør en samlet fredskovsstrækning. Afgørelsen af dette spørgsmål måtte »for hvert enkelt tilfælde træffes efter de lokale forhold.«

I praksis træffes afgørelsen heller ikke efter faste retningslinier, men landbrugsministeriet (domænekontoret) foretager en konkret bedømmelse af hver enkelt sag, idet man herved støtter sig til en erklæring fra statens skovtilsyn. Det kan nævnes, at man i et tilfælde ikke har ment at kunne modsætte sig adskillelse af 2 små skovlodder med en indbyrdes afstand af ca. 350 m. I en anden sag har man dog ment, at der forelå en samlet fredskovsstrækning, hvor de 2 dele af skoven var delt af et 3—400 m bredt (skov-)areal, der tilhørte en anden ejer. I de fleste tilfælde går man næppe meget videre end i sidstnævnte sag.

Da administrationen som nævnt forudsattes at kunne lægge vægt på andre kriterier end afstanden mellem skovstykkerne, kan flere skovarealer under særlige omstændigheder betragtes som en samlet fredskovsstrækning, selv om afstanden mellem dem er væsentlig større end i de ovenfor nævnte tilfælde. Hvis skovene under en større land- og skovbrugsejendom således drives som et samlet skovbrug efter fælles driftsplan m. m., vil de måske kunne betragtes som en samlet fredskovsstrækning, selv om de er delt af ejendommens landbrugsarealer. Det er også et spørgsmål, om skovarealer — uanset afstanden mellem dem — ikke i mange tilfælde må anses for en samlet fredskovsstrækning, når de er pålagt fredskovspligt ved samme deklara-

tion. Det har vel ofte ved deklarationens udstedelse været forudsat, at skovene skulle bevares samlet under én ejer, idet de hver for sig er for små til at kunne drives tilfredsstillende. I et sådant tilfælde har landbrugsministeriet modsat sig adskillelse af små skovlodder, der lå i en afstand af ca. 1500 m fra hinanden.

Det forekommer, at en fredskov består af flere lodder, der er adskilt af anden mands fredskovspligtige ejendom. Skove, der omfattedes af det gamle landsbyfællesskab, blev ofte udskiftet i mange små parceller, fordi hver gård i landsbyen skulle have sin andel i skoven ved udskiftningen. Dette har vanskeliggjort en fornuftig fælles drift af skovene. Enkelte af de udlagte skovparceller består af flere lodder, der ligger spredt i skoven, adskilt af andre ejeres ejendom, og det er selvfølgelig uheldigt, hvis sådanne lodder frit kan adskilles ved udstykning, da antallet af ejere i skoven derved kan forøges, hvilket yderligere vil kunne vanskeliggøre en ordning af driftsforholdene. I nogle tilfælde har landbrugsministeriet også ment, at der var tale om en samlet fredskovsstrækning, — således i det ovenfor nævnte tilfælde, hvor der kun var 3—400 m.s afstand mellem lodderne, — men der er dog også truffet afgørelser, der viser, at man ikke altid betragter 2 fredskovsarealer, der adskilles af anden mands fredskov, som en samlet fredskovsstrækning, uanset afstanden mellem arealerne. Dette var ved udarbejdelsen af udstykningen af 1897 heller ikke Dansk Skovforenings opfattelse.

Af ovenstående fremgår, at en »samlet fredskovsstrækning« er et fredskovspligtigt areal, der ligger samlet i marken, hvad enten det er skovbevokset eller ej, og selv om det måtte være delt af mindre ikke-fredskovspligtige eller anden mand tilhørende fredskovspligtige arealer, når disses bredde ikke overstiger nogle hundrede meter. Særlige forhold kan undertiden begrunde, at skovarealer med større indbyrdes afstand må anses for at være samlede fredskovsstrækninger.

Denne afgrænsning af begrebet indebærer, at spredt beliggende skovarealer i mange tilfælde kan adskilles ved udstykning, uden at udstykningslovens § 3, stk. 1, er til hinder herfor. Dette er ud fra et skovpolitisk synspunkt meget uheldigt, bl. a. fordi små skovlodder, der købes af ikke-landmænd, befrygtes før eller senere at blive ryddet til fordel for sommerhusbebyggelse. Dette må søges undgået ved hyppigere eftersyn af fredskovene og ved etablering af et nærmere samarbejde mellem skovtilsynet og bygnings- og naturfredningsmyndigheder og andre instanser, der kontrollerer byggeriet.

Når landbrugsministeriet konstaterer, at der ved en udstykning vil ske deling af en samlet fredskovsstrækning, meddeles undertiden afslag på udstykningen. I andre tilfælde tillades udstykningen på visse vilkår, f. eks. på betingelse af, at der tilplantes et vederlags-

Skovfyr — *Pinus silvestris*
(Tirstrup flyveplads)

K. Brandt - Foto

GODT NYTÅR

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S
PINDSTUP - TELEFON 39*

Kloakrør — Landbrugsrør
Monierrør — Spidsbundsør
Mærket Δ 33, leveres overalt

Hovedkontor tlf. Ringsted 468
Fabrik: Hedehusene, telf. 18
— Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tommerhandel A/S

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby Telf. 2 10 55 (kalden. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Renseanlægget "Ringtanken" (Dansk patent nr. 59820)

Omhyggeligt behandlede skovplanter

Danplanex i værdifulde provenienser
Planteskoler A/S · Rødékro · Tlf. (046) 62933*

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr 9

Drænrør
Mursten
Teglblokke
Tentordæk

MEJERIERNES OG LANDBRUGETS ULYKKEFORSIKRING

Gensidigt selskab · Oprettet 1898

Henvendelse til kredensens tillidsmand eller til hovedkontoret:
Vester Farimagsgade 19, København V. · Telf. Minerva 350

Kjellerup Betonvarefabrik ved J. T. Birk

Telefon Kjellerup 45 · Efter kl. 17: Telefon Rødkjærbro 14

Fører kun Δ mærkede varer

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres. Forlang tilbud

Bjerringbro Cementvare- fabrik

ved Th. Petersen

Telefon (076 1) Bjerringbro 111

Alle Δ mærkede rør
imprægnerede og
uimprægnerede

Stort lager

Altid leveringsdygtig

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Telf. Holstebro (074 1) 533

Frøavl og frøhandel

Røde drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

Fredenshøj Teglværk

Aabenraa Telefon (046) 22127

Aktieselskabet

L. HAMMERICH & CO.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 · Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Århus

Danmarks eneste
specialfirma for motorsave
præsenterer:

DOLMAR-CC

Model 1963

7 hk. motor, 10 kg. komplet
med 17" sværd og kæde.
Pris kr. 1.785,00

DOLMAR-CC er forsynet med vendehjul, automatisk smøring 12 mdr. effektiv garanti og hurtig levering af erstatningssav under reparationer.

DOLMAR-CX 8 hk. med 21" sværd og kæde komplet kr. 1.975,00

DOLMAR har også en effektiv krat- og buskrydder samt redskab for pæle, jord og plantebor. Kædepriser 17" kr. 113,-, 21" kr. 131,-, 24" kr. 147

RING OG AFTAL DEMONSTRATION ELLER SKRIV EFTER YDERLIGERE OPLYSNINGER

Sjælland:

SCANDIA-TECHNIQUE
Bangsbo Plads 53
Vanløse, telf. (01) 746100

Fyn:

Holger Nielsen
Alleskoven pr. Fåborg

Jylland:

Joh. Møller
Nygade
Kliplev, telf. (046) 87814

Bornholm:

Nexø Smede- og Maskin-
forretning
Brogade 7
Nexø, telf. 338

AARHUS PRIVATBANK Stiftet 1871 ÅRHUS KØBENHAVN

areal i forbindelse med den resterende skov eller af, at ejeren af den fraskilte skovlod melder sig ind i en småskovsforening eller ved deklaration forpligter sig til at drive skovloddet sammen med sin øvrige skov og ikke at adskille skovene ved udstykning uden særlig tilladelse fra skovmyndighederne. Det forekommer også, at udstykningen tillades uden videre, for eksempel fordi de ved udstykningen adskilte skovarealer skønnes at kunne drives tilfredsstillende hver for sig, eller fordi det areal, der ønskes fraskilt, er ganske lille og af så ringe betydning for den resterende skov, at udstykningen ikke vil være til ulempe for denne.

(Her med forfatterens tilladelse gengivet efter »Landinspektøren«, nov. 1963).

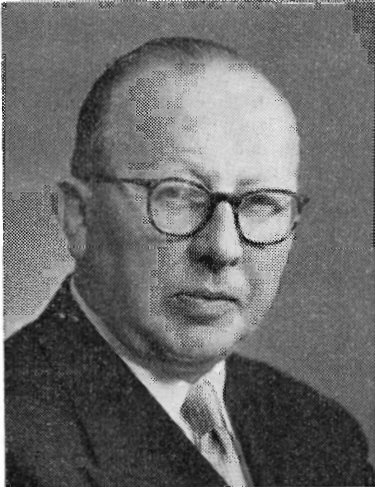
I få ord —

★

★

★

Nytårssammenkomst

Th. P. F. Mogensen

Den 2. januar fandt der i Hedeselskabets hovedbygning en lille nytårshøjtidelighed sted i overværelse af hele Viborgpersonalet og Hedeselskabets nyvalgte bestyrelseformand, hofjægermester, godsejer A. Olufsen med frue.

Direktør Fr. Heick udtalte gode ønsker for det nye år med et særligt velkommen til den nye formand. Den egentlige anledning til sammenkomsten var dog for at tage afsked med laboratorieforsøger Th. Mogensen, der nu — et par år før han ellers ville falde for aldersgrænsen — havde ønsket at trække sig tilbage efter at han havde været ansat ved Hedeselskabet siden 1920. Direktør Heick takkede ham for den betydningsfulde indsats han havde øvet gennem årene og fremhævede navnlig arbejdet for modernisering af laboratoriet og dets udbygning, så det kunne tage alle opgaver op. Direktør Heick nævnte desuden med stor anerkendelse Th. Mogensens værdifulde nyskabelse og udførelse af Zeolit-metoden i sam-

arbejde med prof. Jørgen Møller, en nyskabelse, der i realiteten har betydet en omvæltning i fosfatbestemmelser for jordbruget.

Th. Mogensen fremdrog i sin takketale en række erindringer fra de svundne år. Overraskende for de fleste fortalte han, at Hedeselskabets laboratorium først var begyndt med reaktionsbestemmelser efter 1925.

Direktør Fr. Heick sluttede af med nogle hjertelige velkomstord til den nye chef for laboratoriet, civilingeniør J. Frederiksen.

*

For første gang uddelte De jyske Husmandsforeninger den 6. december det legat på 3.500 kr., som er skænket foreningen af A/S Jydsk Landvinding. Ved et møde i Skjern fordeltes legatet med 1.200 kr. til Emma og Frede Damgaard, Nees, og 1.150 kr. til hvert af ægteparrene Gudrun og Knud Aage Madsen, og Signe og Kr. Kristensen, begge bosiddende i Østerhede, Sdr. Vium.

I sidste nr. af »H. T.« efterlyste vi oplysninger om, hvem personerne på ovenstående billede har været, da afdøde skovrider F. Holt i 1914 fotograferede det. Tre forskellige meddelere har nu oplyst, at kvinden på billedet er *Ane Marie Jensen*, der var enke efter *Kresten Jensen*, »Pilehuse« i Grove, og at bygningerne til deres hjem lå bagude tilvenstre i billedet. Drengen er hendes yngste søn, *Marinus*, der nu driver ejendom på Skaaphus mark pr. Ilskov. *Ferdinand Holt* satte overordentlig stor pris på *Ane Marie* og fremhævede ofte hendes flid og dygtighed. Han var værge for hende og hendes børn og hjalp hende til at bygge på heden. Gården i baggrunden ejedes dengang af *Anders Nielsen* og blev senere kaldt »*Peder Spillemands gård*« efter en ny ejer. Begge ejendomme lå lige øst for Grove kirke og blev beslaglagt af tyskerne og er inddraget under flyvepladsen.

*

Handelen med juletræer

har i år været nogenlunde uændret med hensyn til afsætningen indenlands. Der er den ændring, at publikum har fulgt tidligere års tendens til at købe træer af ædlere arter i stedet, trods tilsvarende højere pris. Det er ædelgran og nobilis, der i stigende grad afløser den normale rødgran.

Eksporsten til Tyskland, Schweitz og Italien har derimod stagneret, og adskillige eksportører er brændt inde med ret store mængder af juletræer. Tyskland har således nu igen en betydelig produktion af juletræer og har endda i år eksporteret en hel del til andre lande.

*

Bjerregrav Plantningsforening blev for 75 år siden stiftet ved et møde i Hersom og den 75. generalforsamling blev da også forleden afholdt i Hersom forsamlingshus. Formanden, gdr. *Kr. Høgh*, Støttrup, oplyste i sin beretning, at der i 1963 var udleveret 26.600 nåletræer og 8.740 løvtræer — ialt i de 75 år var det blevet til 9.056.000 nåletræer og 1.400.000 løvtræer til en samlet værdi af 357.000 kr.

*

Barkaffald som pakning

I anledning af artiklen om »Finsand og drænledninger« i nr. 15 af »H. T.« henleder *Ribe Stampemølle* i et brev til redaktionen opmærksomheden på, at der på Ribeejendommen med godt resultat har været anvendt barkaffald som pakkemateriale omkring drænledninger. Det er savværkernes afbarkning af tømmer forinden opskæring med de derved fremkomne store mængder af bark, der har muliggjort anvendelsen, som i praksis kan betegnes som et billigt materiale, idet det højst koster nogle få kroner pr. læs. Barkaffald har dog ikke været inddraget i de foretagne undersøgelser af pakkematerialer, så noget officielt foreligger ikke om anvendeligheden.

Det kan tilføjes, at man i Finland i meget stor udstrækning bruger barkaffald som dækmateriale for drænledninger, idet man derved fremmer vandtilstrømningen

*

Halvdelen af det normale

Salling og Fjends Herreds Plantningsforening markerede den 11. december foreningens 75-års jubilæum med en sammenkomst i Skive. Formanden, frugtavlser *Chr. Gregersen*, Kjeldbjerg, så ikke lyst på fremtiden, idet han henviste til, at udleveringen af planter var gået ned til omkring halvdelen af det normale, nemlig til 25.750 nåletræer og 25.200 løvtræer.

Afdelingschef *B. Steenstrup*, Viborg, var mødt for at gratulere foreningen og nævnte i en tale, at plantningsforeningens indsats for egnsudviklingen havde været betydelig. Der var ingen grund til at tro, at foreningen havde udspillet sin rolle. Der var stadig store opgaver at tage op, bl. a. fornyelse af hegnene.

*

Retter det ikke sindet op?

At nægte plantagernes skønhedsværdi er i virkeligheden absurd. Forklaringen er også kun, at de ikke så meget som de egentlige skove rummer idyl, det for offentligheden dominerende kriterium for naturs kønhed.

I virkeligheden besidder hedeplantagerne samme stort opslåede form af skønhed som hederne selv, — de passer i landskabet bedre end en idyllisk løvtrælund ville gøre det.

Retter det ikke sindet op at stå på en af de milelange brandlinier i Gludsted plantage? Jo, for den raske mand, der foretrækker en bid brød og en dram i det rå vejr — naturen — for at spise sødsuppe med ske i hygge.

(Prof. Carl Mar. Møller i »Kritisk Revy« 1928).

*

Kommende tysk geografisk arbejde om hedeopdyrkning i Danmark

Umiddelbart før jul afsluttedes et interessant geografisk studiearbejde, som en 28-årig tysk cand. mag. *John Gusch* i et par år har arbejdet med om den jyske hedes opdyrkning, et arbejde der vil blive indleveret som en doktorafhandling til universitetet i Marburg.

John Gusch har gjort meget grundige forstudier i de forskellige danske arkiver, såvel på rigsarkivet i København som landsarkivet i Viborg, på Geografisk Institut og hos Hedeselskabet. Da han begyndte sit arbejde kunne han ikke ét dansk ord, men har efterhånden lært det, så han ikke alene nu taler, men også skriver et fejlfrit dansk. Den lethed, hvormed han taler dansk, gav han udtryk for, da han afsluttede sit ophold med at holde et timelangt foredrag — på dansk — i forsamlingshuset i *Bur*, som tak for den hjælp og velvilje, sognets beboere havde vist ham i de 2—3 mdr., han gik fra hus til hus for at få samlet alle mulige oplysninger om opdyrkningens og udskiftningens historie i dette lille, tidligere hedesogn, som han havde udvalgt som eksempel. I foredraget havde han samlet alt tilgængeligt materiale fra kendte og delvis ukendte

kilder og suppleret med oplysninger fra tingbøger, matrikulskort og beretninger fra ejendommenes ejere, således at det virkelig var lykkedes at give fuldstændige oplysninger om tidernes og slægternes marsch gennem sognet, helt fra den tid, da vadestedet ved Bur over Storåen var kendt før Holstebro vadested og by. Af særlig interesse var hans påpegning af forskellen på udstykningsformen i Vestjylland i modsætning til Øerne og Østjyllands, og den næsten regelbundne forøgelse af den dyrkede jord i sognet efter 1830 ud fra de bestående ældgamle brug, der stadig bevarer alle de særprægede navne, som bl. a. nævnes allerede i »Ribe Oldemoder« og i den første matrikel.

Det er første gang, at en tysk geograf har valgt den jyske hedeopdyrking som speciale for en doktorafhandling. Den dybtgående og indtrængende omhu, hvormed John Gusck er gået til arbejdet, er ikke helt almindelig. Selv siger han, at det er hans håb, at det må lykkes ham, at fuldføre en afhandling, som kan tjene til at give tyske studerende rigtige og fyldestgørende oplysninger om en særlig side af dansk kultur og levemåde, som det hidtil ikke har været muligt at finde noget om på tysk. Det er viden om et andet lands livsformer, der fremmer bedre forståelse og mellemfolkelig kontakt, og det er det, han håber, at hans arbejde må være med til at udvikle.

*

Ødegårdene og nedlægning af landbrug i Sverige er et stadig stigende problem navnlig i mellemste og nordligste del af landet. Lantbruksstyrelsens generaldirektør *Børje Lundgren* har i et foredrag anslået, at antallet af selvstændige brug i Norrland i 1975 vil være gået tilbage med 40—50 % og i Mellem-sverige med op til 35 %. Formindskelsen i landbrugsarealet anslås til 30—50 % i 1975.

*

Fra 1. november er lic. agrø. *Lorens Hansen* udnævnt til forstander på Statens Forsøgsstation ved Højer, hvor han har afløst den tidligere forstander *Viggo Nielsen*. Den nye forstander, der kun er 36 år, blev landbrugskandidat i 1953 og var tilknyttet Hedeselskabet fra 1954—58, da han fik orlov for at fortsætte sine studier på Landbohøjskolens hydrotekniske Laboratorium, hvorfra han for et par år siden blev lic. agrø.

*

Fra kyndig side gøres der opmærksom på, at den periodevis fastlagte service for motorsave ofte forsømmes, hvorved effektiviteten kan være nedsat væsentligt, uden at ejeren har mærket det. Effektiviteten er gået så gradvis tilbage gennem længere tid, så det ikke har været mærkbart, men noget sådant koster dyrt. Årsagerne er som oftest enten for lidt luft, forkert brændselsblanding, kulafsætning, forkert indstilling af spydspidserne og fejl i tændingens varmeværdi.

*

Den jyske bonde var altid yderst forbeholden i sin henvendelse til fremmede. I en kommentar til dette forhold fortæller P. Skautrup et eks.:

I en kupé i toget fra Skive kommer en bondemand ind rygende på sin pipe. Han sætter sig ned, men opdager ikke, at han taber en glød ned på sine bukser. Overfor sidder en anden bonde, der forsigtigt indleder:

- Mæ forlåw å spør, hur æ dæn hær mand fræ?
- A æ fra Salling.
- Mæ forlåw å spør, hur ska dæn hær mand hæn?
- A ska te Fyn!
- O, hva ska do dær?
- A ska besøj nøj famili.
- Hm! — nå, ja — dær æ helsen ild i di bowser!

•

HANOMAG

**STOR
YDEEVNE
OG LANG
LEVETID**

HANOMAG, K7E, 72 hk, larvebåndsdozer er den rentable dozer til danske forhold. Den enorme skubekraft på 7.650 kg, der normalt kun opnås med større maskiner, er tegnet på en velkonstrueret maskine med det rigtige forhold mellem motor-kraft, egenvægt og placering af tyngdepunktet.

HANOMAG-programmet omfatter læsemaskiner og dozere på larvebånd og gummihjul fra 38 hk til 165 hk.

**De får mere for pengene
med en
HANOMAG fra Pedershåb**

**PEDERSHAAB
MASKINFABRIK A/S**

BRONDERSLEV, tlf. (0881) 450 - AALBORG, tlf. (081) 2 74 55 - AARHUS, tlf. (061) 3 14 00 - KØBENHAVN, Herlev, tlf. (01) 94 70 66

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

ALT I CEMENT **VARER**

Vi kan levere rør i alle størrelser efter tegninger, normer. Hurtig levering — reel betjening.

TJÆREBORG CEMENTSTØBERI
Telefon 21

Hammerum Herreds Spare- og Laanekasse

Telf. Herning (071 1) 3733 (fl. lin.)

Kontortid:
Mandag-Torsdag 10-12,30 og 14-17
Fredag tillige 18,30-19,30
Lørdag 10-12,30

Hjortsøs Planteskole

Tlf. Viskinge (03 493) 20 Svebølle

har siden 1896 leveret planter til **SKOV HAVE og MARK**

Forlang tilbud

HANDELSBANKEN i Viborg

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i **KARUP og KØLVRAA**

J. C. Halvorsen & Sønner

Kroghsgades Cementstøberi

Kontor: Nordborggade 57, Aarhus telefon 459 99
Fabrik: Lystrupvej 60, Riaskov telefon 7 73 19

Træplanter til Have og Kirkegaard
Mark og Skov
Plænegræs

LOMBORGS PLANTESKOLE
GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01 TLF. 3 40 40

Stort, farveillustreret katalog sendes gratis på forlangende

Røde drænrør

fra 2"—12" haves altid på lager

Forlang tilbud

„**SOFIENLUND**“
TEGLVÆRK

Telefon Ulstrup (062 1) 10

Kaas Briketter

Hovedforhandler:

NORDJYLLANDS KULKOMPAGNI

Nørresundby

Telefon (081) 2 20 44

Fabrik i Kaas Kaas Tlf. Nr. 11

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62 og
Fiskerihavnen

Stenvad Cementstøberi

Telf. (063) Stenvad 6
Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede rør føres
ALTD LEVERINGSDYGTIG

PALUDANS Planteskole A/S

KLARSKOV

Skovplanter, allétræer, hæk- og hegnsplanter
Forlang prislister

Telf. Klarskov (03 782) 9

Midtjyske Teglværkers Salgskontor S. m. b. a.

Alle størrelser i drænrør leveres
Telefon Viborg 1330

C L O C

Kan man gøre drøning billigere og samtidig bedre?

De officielle og private dræningsforsøg med polyethylenrør som for tiden finder sted, vil give svaret.

Resultaterne af disse forsøg ventes at foreligge i løbet af 1964.

DAN BRIT KEM^{A/S}

KLØVERMARKSVEJ 70, KØBENHAVN S. TLF. ASTA 5814

Prima drænrør *Stenstrup og
Odense Teglværkers kontorer*
Telefon Stenstrup 19

Importør af OREGON kæder og tilbehør af motor-save.

HENNING HANSEN
Skovservice
Vejle, tlf. 5200 (042 1)

Markvandsanlæg
fra Gudenås Fabriker, Silkeborg, Virklund
Brochure og prisliste sendes gerne

**Skive
Cementstøberi**

Knud Østergaard
Telefon (075 1) 921

NORMRØR
med garantimærket \triangle
Imprægnering · Brøndrør

**Hellestrup
Planteskole**

(Ejer: Gosch Tændstikfabr. A/S)
Sorø Tlf. Fulby (03 608) 133

*Specialplanteskole
for Hybridasp*

**Hulkjøerhus
Planteskole**

Rødkjærbro
Telefon Ans (068 1) 25

*Planter til
skov, læhegn og have*

FRØCONTORET
KOLDING

Telf. 4344

**FRØAVL
FRØHANDEL**

**Herning Hede- &
Diskontobank**

10,30-12,30, 14,30-17,00
Telefon (0711) 5 - 273 - 720

Rødkjærbro Cementvarefabrik v J. T. Birk

Telefon Rødkjærbro 14
FORLANG TILBUD

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres på lager.

Fører kun \triangle mærkede varer

Ribo

BETONKLINKER
til

**HULMURS- OG
STALDISOLERING**

A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

ROTTER
eller
MUS?

RATIN_s

PRÆPARATER

RATIN Virginilavej 7 Kbhvn. F. Tlf. Co. *9880

CARLO MORTENSEN

Bogtrykkeri & kartonnage

Telefon 355 · Viborg

Stort autoværksted
Malerværksted
Diesel autoelektrisk afdeling

General Motors Automobiles

Lager af gode, brugte vogne. Lager af reservedele og tilbehør.

PETER HENRIKSEN VIBORG

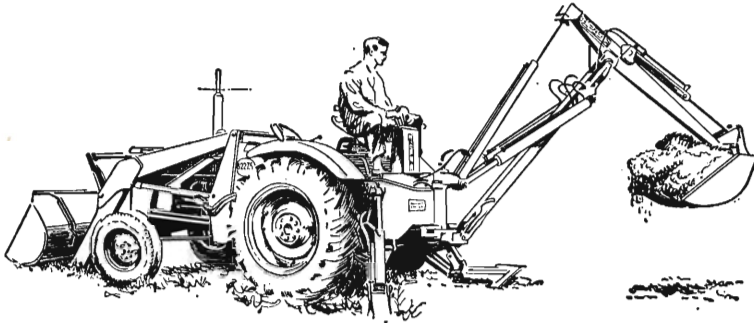
Dumpen 12-14 Telefoner 1250-1251-1252-874

2

helt nye

industri- maskiner

samlet i een

B-2275 Industritraktor

B-2275 med bagmonteret grøftegraver er enestående til uddybningsarbejder.

Den solide bæream er ophængt på en ny måde i et enkelt leje, der tillader skovlen en bevægelsesfrihed på 180° til siderne.

Nemme betjeningsgreb og fordelagtig udnyttelse af stempelfladerne ved løft giver en helt ukendt styrke og præcision ved gravningen.

B-2275 som frontlæsser har gjort al besværlig jordflytning til en leg. Den hensigtsmæssige konstruktion af løftearmene samt den stærke dieselmotor — 35 HK — gør denne læsser overlegen i sin klasse.

10 gear, differentiallys og forstærket foraksel sørger for overskud af kraft og styrke til enhver opgave.

I. H.-mærket har gennem generationer overalt på kloden været garanti for højeste kvalitet og service

INTERNATIONAL HARVESTER

KØBENHAVN: SNORREGADE 18—20. TLF. (0177) SU *9200 — HORSENS: HØEGH GULDBERGSGADE 10. TLF. (066) *24800

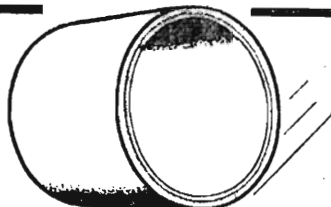
Vestjyllands Mergelforsyning

Andelselskab

*Udnyttelse af lokale lejer
og tilrettelægning af
mergelleverancer*

Moderne grab-materiel til rådighed
Levering af højprocentlig mergel fra egne lejer
Jordbrugskalk og pulveriseret kalk i fine kvaliteter
fra Hillerslev og Mjels kalkværker

Alle oplysninger og tilbud hos:
Trier Høj, formand, Vostrup, tlf. Lønborg (0721) 43
Karl Bloch-Nielsen, kasserer, tlf. Billum (0521) 66
Chr. Siersbæk, næstformand, tlf. Skjern (0721) 396

**BETONRØR
BETONFLISER
BETONKANTSTEN**

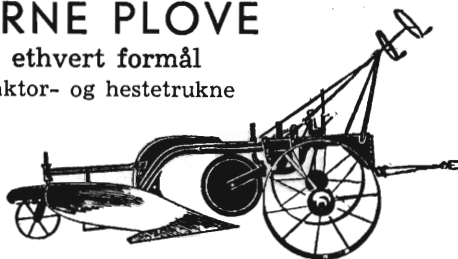
VESTJYSK TRÆLASHANDEL

VARDE BETONVAREFABRIK

HÅKON KUNØE — AAGE PEDERSEN — TLF. VARDE (052) *2 15 99

MODERNE PLOVE

for ethvert formål
Traktor- og hestetrukne

Bovlund 24" traktorplov, type 9 H
Hedeselskabet bruger »Bovlund« plove

Plovfabrikken »Bovlund«

H. WILKENS

Bovlund pr. Branderup J. - Telefon: Branderup J. (048) 3 52 33

A/S Grindsted Imprægneringsanstalt

er køber af nåle-
træ til master i alle
størrelser fra
7,7 m 16 cm top.

Kontant
afregning.

Grindsted tlf. 171

Drænrør
efter Dansk Standard

^/s FREDERIKSHOLMS TEGL- & KALKVÆRKER

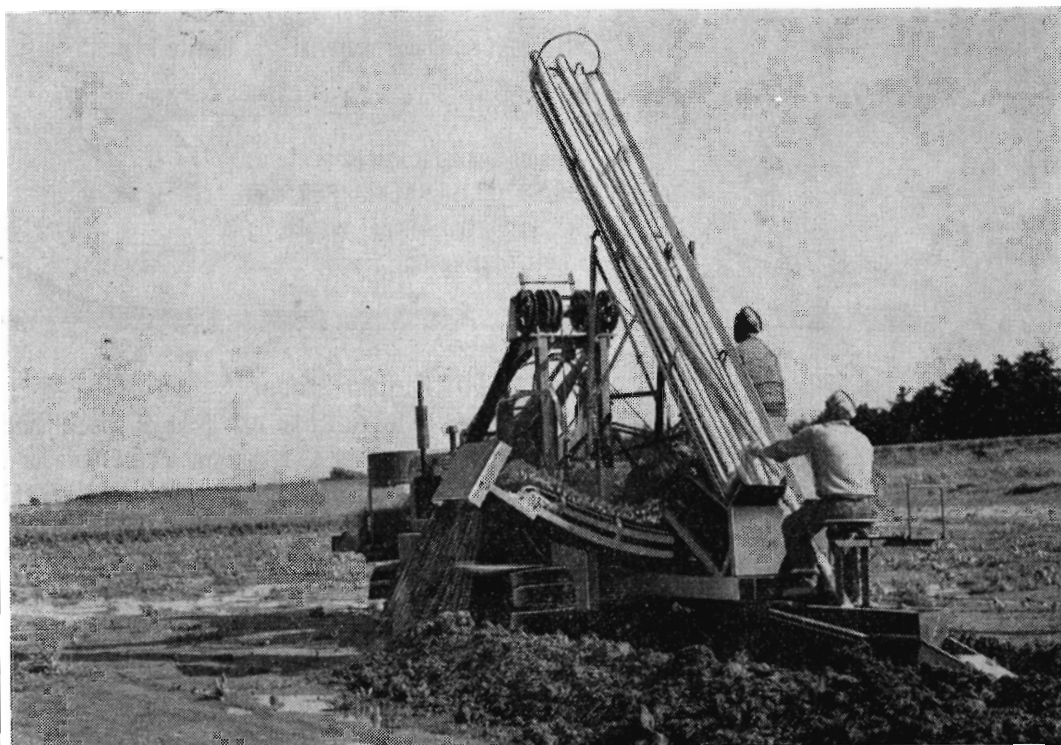
Vejlesøvej 36 - Holte - Tlf. Holte 2511

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor Ølgod Telefon 58 og 59

Glasuld har alle fordele...

- nu også i dræningens tjeneste

- den langfibrede, robuste og holdbare GLASULDFILT, der overalt er anerkendt som et effektivt isoleringsmateriale i bygningsindustrien, har nu udvidet sit virkefelt til også at gå i opdyrkingens tjeneste, nemlig ved drænings-og afvandingsopgaver. Nylig afsluttede forsøg har godtgjort, at tynd GLASULDFILT omviklet de moderne plastic-drænrør sikrer, at røernes overflade bedre kan modtage vandet fra omgivelserne.

Glasuld

AKTIESELSKABET
DANSK GLASULDFABRIK
(AKTIESELSKABET FOR KEMISK INDUSTRI)

AALBORG
Telf. (081) 3 41 77

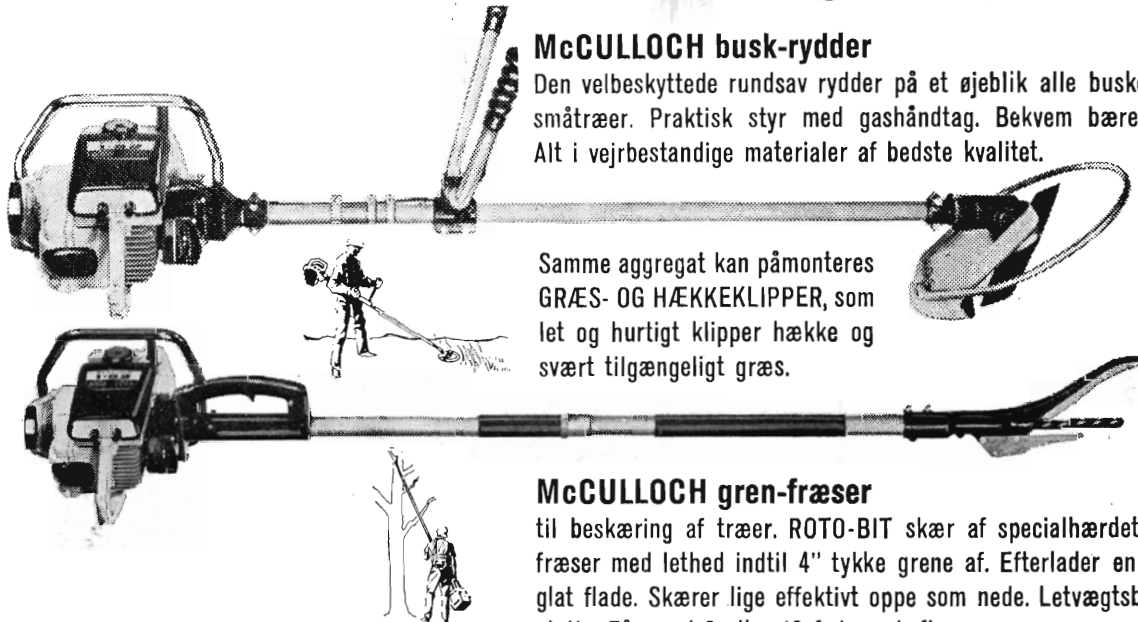
AMALIEGADE 15 - KØBENHAVN K
(01) Central 6388

VEJLE
Telf. (042) 1. 12 86 - 25 67

Større arbejdsydelse. . mindre driftsomkostninger med

McCULLOCH

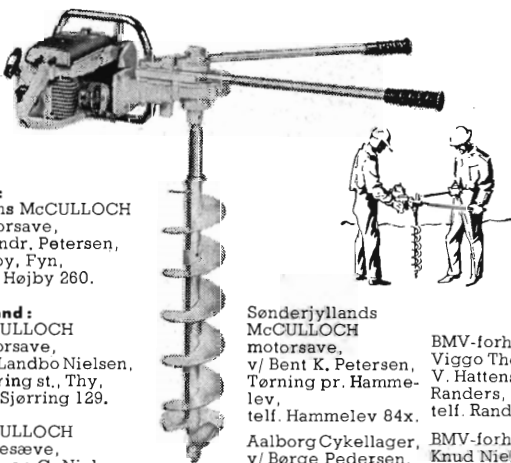
McCULLOCH busk-rydder

Den velbeskyttede rundsav rydder på et øjeblik alle buske og småtræer. Praktisk styr med gashåndtag. Bekvem bærelse. Alt i vejrbestandige materialer af bedste kvalitet.

Samme aggregat kan påmonteres GRÆS- OG HÆKKEKLIPPER, som let og hurtigt klipper hække og svært tilgængeligt græs.

McCULLOCH gren-fræser

til beskæring af træer. ROTO-BIT skær af specialhærdet stål. Fræser med lethed indtil 4" tykke grene af. Efterlader en helt glat flade. Skærer lige effektivt oppe som nede. Letvægtsbæret stativ. Fås med 6 eller 12 fod rørskaft.

McCULLOCH jordbor

let, hurtigt og perfekt aggregat, når der skal opsættes hegnspæle m. v. 6", 9" og 12" bor. Borer f. eks. 9" hul, 1 m dybt, mindre end 2 minutter.

Fyn:
Fyens McCULLOCH
motorsave,
v/ Andr. Petersen,
Højby, Fyn,
telef. Højby 260.

Jylland:
McCULLOCH
motorsave,
v/B. Landbo Nielsen,
Sjerring st., Thy,
telef. Sjerring 129.

McCULLOCH
kædesæve,
v/Søren C. Nielsen,
Siem pr. Terndrup,
telef. Terndrup 193

McCULLOCH
motor skovsæve,
v/Jørg. Rasmussen,
Lundby pr. Aulum,
telef. Aulum 355.

Sønderjyllands
McCULLOCH
motorsave,
v/Bent K. Petersen,
Tørring pr. Hammelev,
telef. Hammelev 84x.

Aalborg Cykellager,
v/Børge Pedersen,
Jernbanegade 17,
Aalborg,
telef. Aalborg 3 4029.

NSU-forhandler
Henry Vorre,
Gothersgade 33c,
Viborg,
telef. Viborg 2163.

BMV-forhandler
Viggo Thomadsen,
V. Hattenstr. 11-13,
Randers,
telef. Randers 4517.

BMV-forhandler
Knut Nielsen,
Nørrebrogade 16,
Århus C.,
telef. Århus 335 - 44.

NSU-forhandler
Niels Blumen'aadt,
Vestergade 51-53,
Silkeborg,
telef. Silkeborg 2330.

Hammel
McCULLOCH
service,
v/Jens Peder Røhde,
Vadstedvej 13,
Hammel,
telef. Hammel 69.

Mekaniker
Holger Knudsen,
Gyvelvej 7, Give,
telef. Give 404.

NSU-forhandler
Rich. Søndergaard,
Købmagergade 8,
Fred erica,
telef. Fredericia 1295.

Ring eller skriv efter brochure

ENSEMPORTØR

Carl F. Petersen

Tlf. Hi. 3138

Gasværksvej 9 - København V